

Frici och brällor.

Bekantskap mellan ungdomen av olika
hörn skedde för i tiden, dels på kalasen
och de såligen återkommande julagillena,
dels å marknaderna och dels vid de danser
som höllas å lagarna eller i det gröna.
Om dessa bekantskaper ledde till fri-
lovisning skedde denna med ringvärling
å någon marknad, i Rby, Ljungaskog
eller Råinge. Friolovning i hemmen före-
kom även, vanligen då kontrahenderna
tillhörde de busna bänderna.

Starkt frici förekom under förra århund-
radets mitt och även något senare. Ofta
förmiddlades äktenskapen av någon tredje
person. Föräldrarnas samtycke till dotterns
giftermål var nödvändigt. I äldre tid
fick ju mö ej äkta utan föräldrarnas

1.

Luf 71

medgivande och även senare var det vanligt
att dottern icke satte sig emot deras önskan
vid val av make. I vissa fall utövades
moraliskt tvång om en tredskande dotter
ej ville gifta sig med den förälderns an-
såg vara lämplig. Detta ledde till att
många hemmansdöttrar trotsade och
förblevo ogifta så länge föräldrarna
levde och stundom hela sitt liv.

Färmögenhet spelade en stor roll vid in-
gående av äktenskap. Vanligen borde båda
kontrahenderna vara förmögna liksom
i ekonomiskt hänseende, för att partiet
skulle bli bra. Undantag förkomma
givetvis. På några ställen i denna trakt
hände det att en dräng gifta sig till hela
hemmanet då han ägde enda dottern.
Det är icke uteslutet att en del äktenskap

varo grundade på kärlek, men beräkning
och ekonomiska krassa synpunkter varo
säkerligen i de flesta fall motiven. Åt-
minstone påstodo äldre personer vanligen
detta. Enligt vad nämndeman Pven Johans-
son född 1868 berättat, hade en bonde i
Bjärstads församling berättat, att då han
gick för att fira blev han plötsligt betänk-
sam och tänkte vända om igen, men så
kom han att tänka på de stora nyodlade
äkerarealerna å maderna som fanns å
det herrman han skulle få i hemgift
om han gifte sig med enda dottern^{dessa}, för-
anledde honom att fullfölja sin avsikt.
Han blev antagen som mäg på stället,
men äktenskapet blev fullt av trötter
och han fick många gånger tillfälle att
ångra sig. I äktenskapet föddes en son och

en dotter. Bessa som under sin uppväxt-
tid hörde föräldrarnas ständiga strider,
gift sig aldrig.

I flera fall har det berättats att syskonen
i sambruk ägt fädernehemmen, endast
därför att de icke kunde få någon att gifta
sig med som antägs fullgod.

Ett fall där en dotter av sina föräldrar
genom moraliskt tvång blev gift med en
nära tjugo år äldre bonde i Vedby socken,
var på senare delen av 1800 talet vida bekant.
Hon dog emellertid efter endast några
års äktenskap. Hon efterlämnade en
dotter, som gift sig med en likaledes
äldre bonde, detta äktenskap torde dock
ha varit frivilligt, men blev mycket o-
lyckligt. Efter några år reste mannen
till Amerika. Maken sålde då hemmanet

och flyttade med sina barn till Perstaps socken. Efter många år återkom maken och ville fortsätta sammanlevnaden. Då maken ej gick med på detta köpte han ett hus i trakten och bodde där några år men tog sig sedan av laga genom hängning. Det fanns folk, som påstod att detta olyckliga äktenskap var en följd av att hennes brodern blivit tvungen till ett giftermål.

Ett äktenskap, som anordnats genom medling av tredje person, är bekant. Det var en från Amerika återvändande svensk som köpte ett hemman i Perstaps socken som gav en kvinna i uppgiften att skaffa honom en hustru. Denna kvinna besökte ett till henne bekant fjunntimmer i Råke socken och övertalade henne att

gifta sig med den för henne obekante
manspersonen. Detta skedde så sent, som
i början på 1900-talet. Sktenskapet blev
lyckligt. Frieri genom sådan förmedling
med s. k. bäneman, har enligt äldre per-
soners berättelsen ofta förekommit i
äldre dagar.

Än ett direkt frieri utspelades i tvungen
tid är väl numera nästan omöjligt att
få upplysningar. Om sådan händelse
har berättats, där friaren efter att ha frå-
gat flickan om hon ville gifta sig med
honon fick svaret i ganska träsigt ton:
"Ja, jag får väl det". Vänligen gick friaren
endast till ett ställe, där han på förhand
visste att han var välkommen.
Några gåvor i direkt sammanhang med
frieriet antalas ej, men s. k. fästmans-

gävar under trolovnings tiden förkamma
ofta. Psalmboken var obligatorisk vid
trolovingen, vilken ofta skeddde någon
tid efter själva frieriet. En sed i denna
trakt var att fästmannen förärade fäst-
an en ett klappträ, att användas vid klapp-
ning av tvätt. Många sådana exemplar
finnas bevarade och Perstors-Flombjörds-
föreningarna har i sina samlingar ett
mycket vackert sådant med fästmans ini-
tialer samt blommanke utskurna i trä.
Påskträd till skänkning av lin brukade
också vara fästmans gåva.

Antalet bjudna till bröllopp, varierade
givetvis. Någon regel för hur många som
skulle bjudas fanns säkerligen icke. Det
har berättats om stora bröllop dit hela
byar varit bjudna, såsom då gästgivern

i Blekenäs gifte bort sin dotter med den
ingeniör som förestod banbygget av järn-
vägen Klävingborg-Klässeholm på 1870-talet.
Det förekom bröllop där kontraherandes
släktingar och vänner voro bjudna och
det var bröllop med endast ett fåtal
inbjudna. Medtagande av färing till
bröllop var i äldre tid vanlig.
Vid bröllop förekom ofta dans. Detta
kam dock på avskrivning under 1800-talets
senare hälft, då de frivilliga väckelsemen-
florerade. Att dans ansågs ju syndig. Senare
har dans å bröllop åter blivit vanlig.
Bröllopsfesten kunde fän vara i flera
dagar. Det var vanligt att de nygifta
skulle under tiden försöka obemäkt
avlägsna sig från bröllopsgården till sitt
blivande hem.

Att en förmädd friare försäkte hämnas
är ju icke så märkvärdigt. Det har omtalats
att en person i Troedsberga vid sitt frieri
fick nej, både av den tilltänkta och hennes
färäldrar. Då hon någon tid därefter
gifte sig med en annan person och fän-
den till kyrkan gick förbi den förmädde
friarens gård, hade denne för att göra spe-
av brudparet hängat upp en gammal skinn-
päls och ett kokom på tvärens stänger
i ömse sidor om vägen. De skulle alltså
på brudgummen, som var från en plats
som kallades Hornabacken, och hans fader
som ständigt gick klädd i skinnpäl. Tiden,
då detta tilldrog sig, torde ha varit på 1880-
talet. En annan unik händelse berättas från
samma gård. En bröder, till och med
friare, hade friat på ett annat håll och

fått ja. Dagen för brölloppet var bestämd.
Detta skulle kallas i budgummens hem.
Så bruden och bröllopsgästerna antänt och
färdens skulle ställas till kyrkan, ångrade
budgummen sig och sade: Det blir ingen-
ting av med det här. Bröllopsgästerna
finge fara hem och bruden fick öber-
vända till sitt föräldrahem. Detta var
en skandal, vars like icke förut hade in-
träffat. Han förblev sedan ogift hela sitt
liv och donerade före sin död sin förmö-
genhet till Pustaps kyrka.

Om en person berättas det, att han fick
nej vid flera fruen. Han blev tillrättad att
saga en sked i fickan, nästa gång han
skulle gå på giftefärd. Han lydde rådet och
denna gång fick han ja.